

МОВНОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИХ КАДРІВ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ

Баришовець Наталія Петрівна

методист відділу координації методичної роботи та
професійного розвитку керівних кадрів

*Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені К.Д. Ушинського, м. Чернігів, Україна*

Реформування освітньої галузі – актуальне питання для кожного українця, тому що вже сьогодні змінюється наше майбутнє, формуючись у дітях і зати́м через роки відгуку́ючись не завжди прогнозованою, але адекватною і заслуженою відповіддю на закладені нами, дорослими, основи світосприйняття і пріоритети в ньому. Сьогодні, вивчаючи Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», з особливою уважністю поглинаємо кожен аспект реформування. Очевидно, що зміни починаються, перш за все, – з освітян. Від кожного з нас залежить, якою буде освіта ХХІ століття в умовах децентралізації влади в Україні. Звичайно, введення воєнного стану в країні внесло відповідні корективи в організацію освітнього процесу, але ми всі впевнено продовжуємо працювати на освітянській ниві, впроваджуючи державну політику, нові державні освітні стандарти в практики закладів освіти. Розвиток освітнього співтовариства в останні періоди ставить у центр системи освіти незаперечний пріоритет формування нової по суті людської особистості. Вирішальним чинником розвитку дитини є якісне освітнє середовище, а рівний доступ до якісної освіти вважається домінуючим принципом розбудови освітньої системи. Висвітлювали питання забезпечення рівного доступу до якісної освіти учнів закладів загальної середньої освіти в умовах реформування, нові підходи до управління в умовах децентралізації влади вітчизняні дослідники, зокрема: Н. Василенко, Л. Артемов, В. Алхімов, В. Бобров, Р. Гавриш, М. Дарманський, О. Киричук, Ю. Луковенко, А. Мазака, Н. Мельник, І. Осадчий, А. Панкевич, А. Підласий, В. Проскурнін, М. Романенко, О. Сидорова, Н. Сурма, Л. Чекмарьова, Л. Юрчук тощо.

Діяльність системи освіти – безперервний, організаційно і методично складний процес, який стосується забезпечення освітніми послугами великої кількості населення, і який при цьому повинен відповідати державній політиці та стандартам в сфері освіти. Тому, потрібно враховувати необхідність збереження певної вертикалі у виконанні освітніх повноважень та завдань діючих та створюваних органів управління освітою, центрів професійного розвитку педагогічних працівників.

Відповідно до Закону України «Про професійний розвиток працівників» основними напрямками діяльності роботодавців у сфері професійного розвитку працівників є: розробити поточні та перспективні плани професійного навчання працівників; визначити види, форми й методи професійного навчання працівників; розробити та виконати робочі навчальні плани і програми професійного навчання працівників; організувати професійне навчання працівників; добирати педагогічні кадри та фахівців для проведення професійного навчання працівників безпосередньо в роботодавця; вести первинний і статистичний облік кількості працівників, зокрема тих, які пройшли професійне навчання; стимулювати професійне зростання працівників; забезпечувати підвищення кваліфікації працівників безпосередньо у роботодавця або в закладах освіти не рідше ніж один раз на п'ять років; визначити

періодичність атестації працівників та організація її проведення; провести аналіз результатів атестації та здійснити заходи щодо підвищення професійного рівня працівників [2].

Серед програмних компетентностей, означених Типовою освітньою програмою організації та проведення підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа» [3], у контексті нашого дослідження виділяємо:

- комунікаційні навички: здатність ефективно спілкуватися;
- передавання інформації: уміння представити складну інформацію в стислій усній або письмовій формі;
- конструктивне висловлювання власних думок;
- професійне викладання та аргументування своєї позиції.

Означене стосується *мовнокомунікативної компетентності керівних кадрів* закладів освіти. Науковцями мовнокомунікативна компетентність ототожнюється зі здатністю спілкуватися рідною й іноземними мовами: рідною – лінгвістично правильно виражати й розуміти визначення, відчуття, почуття, факти й думки в письмовій та усній формі (слухання, говоріння, читання, письмо), а також взаємодіяти в суспільно-культурному середовищі протягом навчання, відпочинку та праці; міжособисте спілкування, яке спонукається пізнавальними здібностями особистості та здобувається в процесах засвоєння знань із лексикології та граматики, функцій, рівнів, стилів мови, літературних текстів; сформованість вмінь пояснювати навколишній світ, використовуючи інформативність різних типів і стилів текстів, збирати, аналізувати та узагальнювати інформацію, оперувати усними й письмовими аргументами для відстоювання своїх переконань у певному контексті; використання навичок усної й писемної комунікації, адаптування комунікативної здатності до трансформації ситуацій; іноземними мовами – здатність розуміти, виражати та тлумачити поняття, думки, відчуття, факти в усній і письмовій формах відповідно до бажань і потреб, знання словникового складу, граматики, типів і мовних стилів, соціально-культурних особливостей; уміння неформально вивчати мови впродовж усього життя; навички застосування усного повідомлення, читання, розуміння текстів, побудови, підтримки й завершення діалогу за потребою особистості [6].

Зростає роль мовнокомунікативної компетентності керівних кадрів у цифровому просторі. Потребують розвитку навички комунікування [4]. Незважаючи на знаходження в постійному спілкуванні, реальне і справжнє спілкування скорочується за часом і примітивізується за змістом. Для багатьох представників «цифрового покоління» – здобувачів освіти – характерними є егоцентричність, невміння дружити, відсутність альтруїзму та емпатії навіть до близьких людей, екстернальний локус контролю. Великого значення набуває встановлення суб'єкт-суб'єктної взаємодії керівників закладів освіти, педагогів і здобувачів освіти, утвердження між ними поваги та довіри, формування в учнів позитивної Я-концепції, віри у свої можливості, успішність та унікальність. Готовність до комунікації в рамках цифрового освітньо-виховного простору передбачає уміння й навички електронного листування, участі в обговореннях на форумах соцмереж, чатах, блогах з метою забезпечення ділового та приватного спілкування з урахуванням етичних вимог до користувачів [4, с. 26].

Під час освітнього процесу працює згуртована команда фахівців (це стосується і адміністративного складу закладів освіти), які вміють забезпечувати різні ланки роботи. У процесі вирішення нагальних питань увесь колектив згуртовується та вирішує їх спільно та злагоджено на засадах педагогіки партнерства та культури

спілкування, що й передбачає, так і всього персоналу та учнів закладів освіти.

Отже, здійснений аналіз уможлиблює висновок про важливість формування й розвитку мовнокомунікативної компетентності керівних кадрів як в умовах реформування освіти в Україні, так і під час провадження освітнього й управлінського процесів у дистанційному та змішаному форматах.

Список використаних джерел:

1. Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні: посібник для слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, здобувачів вищої освіти за спеціалізацією «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами». URL: <https://lib.iitta.gov.ua/712155/1/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%B2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B8%20book%20WEB.pdf>.
2. Про професійний розвиток працівників : Закон України від 12 січня 2012 року № 4312-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text>.
3. Типова освітня програма організації та проведення підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа», затверджена наказом МОН України від 13.12.2018 № 1392. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-organizaciyi-i-provedennya-pidvishennya-kvalifikaciyi-kerivnih-kadriv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-vidpovidno-do-vimog-konceptiyi-nova-ukrayinska-shkola>.
4. Кремень, В. Г., Сисоєва, С. О., Бех, І. Д. & та ін. (2022). Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 4 (2), 1–30. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>.
5. Толочко, С. В., & Хомич, В. І. (2020). Психолінгвістичні аспекти формування етичних засад мовно-комунікативної компетентності викладачів в умовах сучасного реформування освіти Збірник наукових праць ЛОГОС, 93–99.
6. Толочко, С. В. (2018) Розвиток мовнокомунікативної компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти. Інноваційна педагогіка, 5, 138 – 143.
7. Хомич, В. І., & Толочко, С. В. (2017). Професійна діяльність і українська мова : навч. посіб. Ніжин: ПП Лисенко М.М.